

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАЛУЧЕННЯ ДЕПОЗИТІВ БАНКАМИ ЯК ОСНОВНОГО ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

**Л.А. Аврамчук, кандидат економічних наук
І.С. Сьомка, студентка**

Розглянуто інноваційні підходи до залучення депозитів банками як основного джерела фінансування та інноваційні тенденції на банківському ринку депозитів.

Депозити, фінансування, банки, залучення коштів.

Основу для інноваційного розвитку створюють економічні суб'єкти, що здійснюють інноваційну діяльність задля отримання вигод. Проте її результативність залежить від стану зовнішнього і внутрішнього економічного середовища, наявності необхідних умов для впровадження й раціонального використання інноваційної продукції.

Оскільки комерційний банк як один із основних фінансових посередників бере на себе відповідальність у процесі залучення коштів клієнтів на свої рахунки та перетворює ці кошти в активи, що діють, у першу чергу, в інтересах банків, повинен ефективно здійснювати інноваційну діяльність по залученню таких коштів. Останнім часом спостерігається розвиток інноваційних підходів до залучення депозитів банками. Проявом зростаючої інноваційності банківського бізнесу стало посилення конкуренції у залученні ресурсів з боку небанківських інститутів, таких як кредитні спілки, ощадні установи тощо, а також відкриття для нефінансових корпорацій можливостей здійснювати самостійне зовнішнє ресурсне забезпечення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Висвітлення цього питання зустрічається в працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів. Зокрема, окремими питаннями, присвяченими інноваційній діяльності банку у залученні депозитів та управлінні нею, займалися видатні дослідники, науковці й економісти, серед яких: Н. Гончарова, С. Єгоричева, Д. Кіркланд, А. Ковалев, С. Козьменко, А. Кузнєцова, І. Лютий, Я. Карпа, В. Маганов, А. Муравйова, О. Солодка та ін. Огляд наукових праць вчених показав, що в них недостатньо висвітлені питання сутності та оцінки ефективності інноваційної діяльності банків, що також викликало необхідність даного дослідження.

Мета дослідження – розробка рекомендацій щодо шляхів залучення депозитів банками, із застосуванням інноваційних підходів, також детальніший розгляд і аналіз основних інноваційних підходів, а також у процесі залучення депозитів банківськими установами.

Виклад основного матеріалу. Нині будь-які аспекти діяльності банківських установ є сферою впровадження інновацій: розробляються нові банківські продукти та послуги, фінансові інструменти й технології обслу-

говування, змінюються організаційні структури та бізнес-процеси кредитних організацій, застосовуються інноваційні канали збуту та методи комунікацій.

Поліпшуючі, або модифікуючі інновації існуючих депозитних продуктів відбуваються значно частіше, практично постійно, і пов'язані з бажанням банку створити унікальну додаткову цінність для клієнтів, яка б дозволила одержати перевагу у конкурентній боротьбі [2, с.134].

Відомо, що обсяги залучення поточних і строкових вкладів впливають на стабільність ресурсної бази банків і, водночас, можуть бути показником довіри до них з боку клієнтів.

Цікава інновація з'явилася останнім часом на російському банківському ринку. Невисокі відсоткові ставки за строковими депозитами, які, як правило, не перевищують облікову ставку Центрального банку Росії, що пов'язано з особливостями оподаткування відсоткових доходів фізичних осіб, зумовили пропозицію банками структурованих депозитів, або по-іншому – депозитів, пов'язаних із грошовим ринком (англ. *market linked deposits*). Структурованими вони називаються тому, що для подальшого використання банком поділяються на дві частини: більша – 80–90 %, вкладається у традиційні фінансові інструменти зі стабільною фіксованою доходністю, яка б забезпечувала повернення інших 20–10 % вкладу та мінімальну прибутковість на рівні 0,25–0,5 % річних. Решта депозиту інвестується в опціони на який-небудь базовий актив, як-то нафта, золото, фондові індекси тощо. Саме ця частина приносить клієнту підвищений дохід, порівняно зі звичайним депозитом. Таким чином, ці вклади поєднують гарантію повернення усіх коштів із потенційною можливістю отримання додаткових доходів, що відповідає вимогам консервативних інвесторів [3, с. 435].

Простежується тенденція виокремлення структури *private banking*, тобто, обслуговування найбільш заможних клієнтів із визначенням ексклюзивних умов та механізмів дії депозитних рахунків. Деякі банки запропонували строкові депозити, що поєднуються з відкриттям овердрафту, який може використовуватися клієнтом у разі термінової потреби в коштах без розірвання договору банківського вкладу. Прикладом може бути вклад «Комбі» Приватбанку, кредитний ліміт за яким встановлюється у розмірі до 65 % від суми депозиту, а відсоткова ставка перевищує депозитну на 4 пункти. Розвитком цієї ідеї можна вважати інновацію, яку запровадив, використовуючи зарубіжний досвід, Укрсоцбанк, запропонувавши власникам депозитних карток послугу cash-back (повернення частини витрачених коштів). Вона передбачає зарахування на поточний рахунок клієнта знижки у розмірі 0,5 % від суми операції, здійсненої у торгівельно-сервісній мережі за рахунок кредитного ліміту.

Іще однією інновацією в процесі залучення коштів банками є «прем'єр – рахунки», що відкриваються людям з високими доходами, наприклад, рахунок Chase Premier CheckingSM американського банку J.P. Morgan Chase. Їх обслуговування поєднується з операціями за ощадними рахунками, інвестиційними, кредитними та іпотечними операціями, вони надають різноманітні знижки на банківські послуги, а також страховки, ди-

сконти на путівки тощо. Тому вони ще мають назву комплексних рахунків (англ. *packaged accounts*) і, з точки зору класифікації, представляють собою комбінаторні інновації [4, с.75].

В Україні інноваційні рішення фінансових установ, що спрямовані на стимулювання вкладання коштів фізичними особами на тривалі терміни, також враховують потреби й інтереси клієнтів. Так, Укрсоцбанк запропонував довгострокові вклади «Цільовий» та «До 18-річчя», які можна достроково вилучити за певних життєвих обставин без перерахування відсотків за зниженою ставкою.

Довгострокові депозити формуються і за рахунок розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення, механізми обслуговування якої поки що є новацією на українському банківському ринку, оскільки реально пенсійний фонд банківського управління створений тільки у банку «Аркада» (за інформацією офіційного сайту, розглядається можливість запровадження аналогічних програм і у VAB Банку).

Специфічною рисою України, на думку банківських спеціалістів, є те, що тут розвиток ринку інноваційних банківських продуктів стримує відсутність попиту на них. Таким чином, на розвиток банківських інновацій в Україні значною мірою впливають недосконала законодавча база щодо захисту прав інтелектуальної власності, законодавча база щодо регулювання сфер, яких стосується впровадження інновацій, відсутність значного попиту українських споживачів [2, с.176].

Цікавим, на нашу думку, є рейтинг банків за надійністю депозитних внесків, див. таблицю.

Рейтинг банків за надійністю депозитних внесків

Банк	Рівень ліквідності	Рівень підтримки акціонерів	Чиста відсоткова маржа	Рейтинг на 1 липня 2012 року
Укрексімбанк	4	4	4	A
Ощадбанк	3	4	4	A
Unicredit	3	3	4	B
Приватбанк	4	1	4	B
"Райффайзен банк Аваль"	4	3	4	A
"Альфа-банк"	4	3	4	B
"Дельта банк"	4	2	4	B
Правекс-банк	4	3	4	B
ПУМБ	4	1	4	C
"Ерсте банк"	4	3	4	B

Рівень A – "надійний", B – "стабільний", C – "задовільний"; D – "поганий", F – "катастрофічний".

Основною причиною виникнення інновацій у банківській сфері, як і в інших галузях економіки, є перспектива отримання прибутку. Проте сприятливі умови виникнення банківських інновацій створюються, перш за все, змінами зовнішнього банківського середовища. Основним інституційним

чинником, що впливає на процес розробки і впровадження банківських інновацій, є існуюча в країні система регулювання банківської діяльності, а також законодавство, що визначає розвиток інших фінансових ринків. Світова практика свідчить, що занадто сурова регулятивна система фактично перешкоджає природному розвитку інноваційного процесу, що ставить банківську систему країни у нерівне конкурентне становище по відношенню до глобальної економічної системи [4, с. 232].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження даного питання дало можливість зробити деякі висновки. Інноваційна діяльність, що здійснюється на основі прогресивних науково-технічних досягнень є головним інструментом подолання кризових явищ, стабілізації і зростання економіки та підвищення конкурентоспроможності.

Ефективне формування та управління депозитних операцій створює умови для оптимального ресурсного регулювання в комерційному банку. Гарантією успішного управління депозитними операціями є взаємовигідні відносини між банком і клієнтом. Щоб збільшити депозитні залучення, банк повинен ретельно і постійно вивчати інтереси і запити вкладників. Інноваційна діяльність банків об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво, освіту та управління, що дозволяє реалізувати інноваційні підходи у своїй депозитній політиці.

Список літератури

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 року № 2121-III (редакція від 01.01.2013).
2. Єгоричева С.Б. Банківські інновації : навч. посіб. / С.Б. Єгоричева. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 208 с.
3. Мишкин Ф.С. Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков / Ф.С. Мишкин. – М. : Вильямс, 2006. – 880 с.
4. Румянцев А. Private banking – эксклюзив для миллионеров / А. Румянцев // Финансовый директор. – 2006. – № 5. – С. 75–80.

Рассмотрены инновационные подходы к привлечению депозитов банками как главного источника финансирования. Проанализированы основные тенденции на банковском рынке депозитов.

Депозиты, финансирование, банки, привлечение средств.

The article examines innovative approaches to attract deposits by banks as the main source of funding. Analysis of innovation trends in the banking sector deposits.

Deposits, funds, banks, raise funds.